

Αθήνα, 20/01/2025

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς τον κ. Υπουργό Δικαιοσύνης

Θέμα: Καταδικαστική Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου κατά της Ελλάδας σχετικά με παράνομες επαναπροωθήσεις

Στις 7 Ιανουαρίου το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) δημοσίευσε την απόφασή του στην υπόθεση *A.R.E. κατά Ελλάδας* (αρ. προσφ. 15783/21)¹. Πρόκειται για την πρώτη υπόθεση, που εξετάζεται από το ΕΔΔΑ, σε σχέση με καταγγελία επαναπροώθησης (pushback) στην περιοχή του Έβρου από τις ελληνικές αρχές.

Η υπόθεση αφορά Τουρκάλα πρόσφυγα που πέρασε από τον Έβρο στη χώρα μας τον Ιούνιο του 2019 για να ζητήσει άσυλο, διότι στη χώρα της διώκονταν για τις πολιτικές της πεποιθήσεις. Την ίδια μέρα που πέρασε τα σύνορα συνελήφθη ατύπως, κρατήθηκε από τις ελληνικές αρχές και επαναπροωθήθηκε από τον Έβρο. Πολύ σύντομα συνελήφθη εκ νέου από τις τουρκικές αρχές και φυλακίστηκε στην χώρα καταγωγής της για δύο χρόνια.

Εν συνεχεία, κατέθεσε μήνυση στην Εισαγγελία Ορεστιάδας καταγγέλλοντας την επαναπροώθηση της από τις ελληνικές αρχές και όλες τις εγκληματικές ενέργειες που είχαν τελεσθεί εις βάρος της (έκθεση σε σοβαρό κίνδυνο της ζωής της, έκθεση σε απάνθρωπες και εξευτελιστικές συμπεριφορές, υποβολή σε παράνομη κράτηση και καταπάτηση του δικαιώματος υποβολής αίτησης ασύλου). Ενώπιον των ελληνικών εισαγγελικών αρχών παρουσιάστηκαν στοιχεία, τα οποία σε μεγάλο βαθμό είναι τα ίδια που εξέτασε και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, πλην όμως δεν κρίθηκαν επαρκή ώστε να στοιχειοθετήσουν την τέλεση παράνομης επαναπροώθησης.

Το ΕΔΔΑ με την ως άνω απόφασή του καταδίκασε την Ελλάδα και δέχτηκε:

¹Βλ. το κείμενο της Απόφασης στα γαλλικά: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-238636>

- Ότι, τουλάχιστον κατά τον χρόνο της ένδικης υπόθεσης, καταγραφόταν «*συστηματική πρακτική επαναπροώθησης από τις ελληνικές αρχές πολιτών τρίτων χωρών από την περιοχή του Έβρου προς την Τουρκία*»,
- ότι έλαβε χώρα η επαναπροώθηση (*pushback*), της Α.Ρ.Ε., Τουρκάλας αιτούσας άσυλο, από τις ελληνικές Αρχές,
- ότι η Α.Ρ.Ε. κρατήθηκε παρανόμως από τις ελληνικές αρχές πριν το pushback,
- ότι οι ελληνικές δικαστικές αρχές δεν διεξήγαγαν αποτελεσματική ποινική έρευνα και αρχειοθέτησαν τη μήνυση της Α.Ρ.Ε. παρά τα αποδεικτικά στοιχεία.

Συνεπώς, το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβιάσεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και συγκεκριμένα:

- των άρθρων 2, 3 και 13 σε ό,τι αφορά στην επαναπροώθηση/pushback του θύματος από τις ελληνικές αρχές (απαγόρευση βασανιστηρίων, έκθεσης σε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση),
- του άρθρου 5 σε ό,τι αφορά στην παράνομη κράτηση της (δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια),
- του άρθρου 13 σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 και 3, σε ό,τι αφορά στην αναποτελεσματική ποινική έρευνα της υπόθεσης από τα Ελληνικά Δικαστήρια (δικαίωμα σε πραγματική προσφυγή).

Δυστυχώς, η εν λόγω Απόφαση του Δικαστηρίου επιβεβαιώνει ότι οι επαναπροωθήσεις στα ελληνικά σύνορα αποτελούν συστηματική πρακτική των ελληνικών αρχών, όπως καταγράφεται, εξάλλου, επί σειρά ετών, από πολυάριθμες εκθέσεις διεθνών, ευρωπαϊκών και εθνικών οργανισμών καθώς επίσης και στις καθημερινές καταγγελίες από τα θύματα επαναπροωθήσεων.

Είναι, εξάλλου, ιδιαίτερα σημαντικό ότι το Δικαστήριο κάλεσε το Μηχανισμό Καταγραφής Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. στην Ελλάδα και -από την πλευρά του ελληνικού κράτους- την Εθνική Αρχή Διαφάνειας να καταθέσουν στοιχεία θέτοντας ένα και μόνο ερώτημα: «**Αν υπάρχει συστηματική πρακτική επαναπροωθήσεων ξένων πολιτών από τις ελληνικές αρχές στην Τουρκία μέσω εδαφικών ή θαλάσσιων συνόρων**».

Τονίζεται, σχετικά, ότι σε ό,τι αφορά στην έκθεση της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι αυτή δεν είναι τέτοιας φύσης που να μπορεί να θέσει σε αμφισβήτηση την αξιοπιστία των συμπερασμάτων των άλλων δύο ανεξάρτητων φορέων και αυτό γιατί η Κυβέρνηση δεν κατάφερε να αντικρούσει επαρκώς τους ισχυρισμούς που διατυπώθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου σχετικά με α) την έλλειψη αμεροληψίας της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας και β) τη μεθοδολογία που ακολούθησε η Εθνική Αρχή Διαφάνειας ως προς τη σύνταξη αυτής της έκθεσης, δεδομένου ότι είχε βασισθεί σε μεγάλο βαθμό στις πληροφορίες και στις συνεντεύξεις που έγιναν με τα μέλη των ελληνικών Σωμάτων Ασφαλείας, αναπαράγοντας εν πολλοίς αυτούς τους ισχυρισμούς.

Επειδή, στην ως άνω Απόφαση του ΕΔΔΑ διαπιστώνονται συστηματικές και οργανωμένες επαναπροωθήσεις σε συνδυασμό με την τέλεση άλλων αδικημάτων που παραβιάζουν καταφανώς τα ανθρώπινα δικαιώματα σε επίπεδο διεθνούς, ευρωπαϊκού, ενωσιακού και εθνικού δικαίου με την συμμετοχή των ελληνικών Αρχών (Σωμάτων Ασφαλείας).

Επειδή, στην Απόφαση διαπιστώνεται η αναποτελεσματική ποινική έρευνα των υποθέσεων άτυπων αναγκαστικών επιστροφών από τις ελληνικές δικαστικές αρχές, υπογραμμίζεται δε emphatically η ανάγκη για διαφανείς και ανεξάρτητες έρευνες σχετικά με τις καταγγελίες για επαναπροωθήσεις και για τη λήψη μέτρων που διασφαλίζουν την πλήρη συμμόρφωση της χώρας μας με την αρχή της μη επαναπροώθησης.

Επειδή, με την Απόφαση αυτή του ΕΔΔΑ, πέραν του θέματος των επαναπροωθήσεων, τίθεται και ένα ευρύτερο ζήτημα για το κράτος δικαίου στη χώρα μας.

Επειδή, συναφώς, είναι εξαιρετικά προβληματικό το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου να θέτει ζητήματα αμεροληψίας και μεθοδολογίας της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας, η οποία λογίζεται ως ανεξάρτητη και είναι η κατεξοχήν αρχή όπου η παρούσα Κυβέρνηση παραπέμπει σχετικές καταγγελίες που αφορούν, επαναπροωθήσεις αλλά και ευρύτερα ζητήματα που αφορούν στο κράτος δικαίου.

Επειδή, τέλος, υπάρχουν και άλλες πολύ σοβαρές υποθέσεις σχετικά με παράνομες πρακτικές των ελληνικών αρχών εις βάρος προσφύγων και μεταναστών που ήδη εκκρεμούν ή πιθανολογείται ότι θα έρθουν ενώπιον του ΕΔΔΑ με την ολοκλήρωση των εσωτερικών ένδικων διαδικασιών, με κορυφαία αυτή του πολύνεκρου ναυαγίου της Πύλου, για την προκαταρκτική διαδικασία της οποίας που

ολοκληρώθηκε πρόσφατα εγείρονται ανησυχίες από νομικούς και από οργανώσεις υπέρ των δικαιωμάτων², ως προς κατά πόσο είναι ενδελεχής,

Ερωτάται ο αρμόδιος Υπουργός:

1. Σε ποιες ενέργειες θα προβεί άμεσα για την εναρμόνιση των εθνικών πρακτικών με την αρχή της μη επαναπροώθησης και τη διασφάλιση πρόσβασης των πολιτών τρίτων χωρών που το επιθυμούν στις διαδικασίες υποδοχής και στις διαδικασίες εξέτασης ασύλου;
2. Προτίθεται να προχωρήσει στις αναγκαίες κατά αρμοδιότητα ενέργειες για τον αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο καταγγελιών για παράνομες άτυπες επιστροφές;
3. Πόσες τέτοιες καταγγελίες για άτυπες αναγκαστικές επιστροφές έχουν κατατεθεί στις αρμόδιες δικαστικές αρχές;
4. Ποια μέτρα θα λάβει η Κυβέρνηση για την ενίσχυση της αμερόληπτης και αποτελεσματικότερης λειτουργίας της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διαπιστώσεις του ΕΔΔΑ;

Οι ερωτώντες βουλευτές

Πούλου Παναγιού (Γιώτα)

Αυλωνίτης Αλέξανδρος - Χρήστος

Μάλαμα Κυριακή

Τζάκρη Θεοδώρα

Χρηστίδου Ραλλία

²Βλ. σχετική ανακοίνωση του Εθνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες: <https://gcr.gr/el/news/press-releases/item/katadiki-tis-elladas-gia-proti-fora-gia-pushback-ston-evro-apo-to-eyropaiko-dikastirio-dikaionaton-toy-anthropoy/>